

Landsrådet for Heimevernet er oppnevnt av Forsvarsdepartementet og skal blant annet gi råd om viktige saker for Heimevernet. Landsrådet består av 13 medlemsorganisasjoner: LO, NHO, KS, Det frivillige Skyttervesen, Norges barne- og ungdomsorganisasjoner, Norges Fiskarlag, Norges Idrettsforbund, Norges Lotteforbund, Norges Røde Kors, Norske Kvinners Sanitetsforening, Norges Bondelag, Norsk Folkehjelp, Norsk Studentorganisasjon, samt en representant fra hvert av de 11 HV-distriktrådene. Landsrådet for Heimevernets medlemsorganisasjoner representerer over 6 millioner medlemsskap.

Til Forsvarsdepartementet

Landsrådet for Heimevernet sin høringsuttalelse vedrørende forslag om ny lov om verneplikt og tjeneste i Forsvaret (forsvarsloven).

FORSVARSDEPARTEMENTET	
SAKNR.:	B / 02262-79
01 OKT 2015	
ARKBET:	05.1-SMUP
KASSERES 5 ÅR	
KASSERES 30 ÅR	
BEVARES	

FORSVAR OG BEREDSKAP – OVER ALT ALLTID

Heimevernet har alltid hatt en spesiell plass i Stortinget og det norske folk. Heimevernet er landsdekkende, lokalt forankret, og består av lokale borgere. Landsrådet er derfor uenige i at Stortinget ikke lenger skal være besluttsende myndighet i viktige spørsmål for Heimevernet.

Landsrådet for Heimevernet anbefaler at Heimevernsløven videreføres som egen modernisert lov, sekundært behandles som et eget kapittel i den nye Forsvarsloven.

Bakgrunn og sammenheng:

Helt siden opprettelsen av Heimevernet etter andre verdenskrig og etablering av Heimevernsløven i 1953, har Heimevernet lovmessig blitt knyttet til lokalsamfunnet og forsvar av heimtraktene. Heimevernets egenart defineres i stor grad av egen lovhjemmel og sterk lokal forankring, men også den sivile rådsstrukturen, distrikstorganisering, øvings- og treningsmønster, samt begrepene heimtrakt og heimevernssoldat bidrar til det folkelig forankrede Heimevernet. Heimevernet kan løse både militære og sivile beredskapsoppgaver. F. eks, vil regjeringens forslag til endringer i politiloven gi åpning for at Heimevernet i enda større grad kan bli tatt i bruk til sivile beredskaps oppdrag.

Bidraget til totalforsvarsberedskap ved ulykker og naturkatastrofer, fastslått i lov, har bidratt til å gi både Forsvaret og Heimevernet stor legitimitet i befolkningen - og stor motivasjon blant HV-mannskapet. Landsrådet er, som flere andre aktører, bekymret for at regjeringens forslag om å slå sammen Heimevernsløven med tre andre lover vil vanne ut særbestemmelsene om heimevernet og svekke den lokale forankringen. Lovendringene utfordrer den lokale forankringen som er Heimevernets kanskje største styrke, og inviterer til et mer regionalt basert Heimevern. Landsrådet understreker at svekket lokal forankring og svekket samspill med det sivile samfunnet vil få negative konsekvenser for landsdekkende beredskap både sivilt og militært. Landsrådet forventer en grundig debatt i landets lovgivende forsamling hvor alle konsekvenser av lovendringene som foreslås belyses før beslutninger fattes om å flytte vedtakskompetanse som gjelder Heimevernets struktur og dimensjon, eller som er egnet til å svekke Heimevernets lokale forankring.

Som innspill til en slik debatt vil Landsrådet for Heimevernet anføre at en sammenstilling av Heimevernet og forsvarsgrenene i en felles lov, vil frata Heimevernet identitet og egenart. I ytterste konsekvens vil Heimevernet kunne miste sin legitimitet som heimevern og reduseres til en landmakts kapasitet uten særpreg.

Det er et faktum at Heimevernet for kun 3 % av forsvarsbudsjettet, leverer nær 70 % av mannskapskapasiteten i Forsvaret. Ved sin lokale forankring medfører det at Forsvaret har 45.000 «sensorer» spredd ut over hele landet, til en særdeles rimelig penge. Heimevernets evne til rask reaksjon og styrkeoppbygging er av stor betydning for vår evne til å møte så vel asymmetriske som mer konvensjonelle trusler.

Heimevernets historie, tradisjon og kultur blir borte i lovforslaget.

Spørsmålet vi står igjen med, er om vi fortsatt vil ha et reelt heimevern dersom ny forsvarslov og andre pågående lov- prosesser og politiske prosesser gjennomføres? Landsrådet er bekymret for at forslaget til ny forsvarslov - sammen med endringsforslagene til ny politilov, samt forventede forslag til strukturelle endringer i Heimevernet som følge av FMR - samlet vil kunne føre til at dagens landsdekkende og lokalt forankrede Heimevern ikke lenger vil være verken landsdekkende eller lokalt forankret i soldatens heimtrakt.

Landsrådet er bekymret for at lovendringene gir åpning for å omgjøre dagens Heimevern til en sentralisert mobiliseringshær- og at endringene foreslått i politiloven samtidig gir lavere terskel for når styrken skal kunne tas i bruk. I tillegg vet vi det er igangsatt et arbeid i departementet som skal gjennomgå Heimevernets sivile rådsstruktur (Landsråd, distriktråd), noe som kan føre til at samarbeidet med det sivile samfunnet endres og svekkes.

På denne bakgrunn mener Landsrådet at særbestemmelsene for Heimevernet bør videreføres i en egen lov og med egen forskrift. Samtidig er Landsrådet åpen for at bestemmelsene i Heimevernsloven som gjelder verneplikt og tjenesteplikt samordnes og samles i ny lov så langt det er hensiktsmessig. Dagens heimevernslov regulerer mer enn tjenesteplikten. Heimevernsloven inneholder til motsetning av forsvarspersonelloven og vernepliktsloven, også organisatoriske og beredskapsmessige forhold. Lovutkastet synes ikke å speile heimevernlovens fulle virkeområde.

HV har gjennom heimevernsloven så langt stått på egne ben, men vil etter det nye lovforslaget være mer utsatt for strukturendringer. Dette er ikke behandlet i høringsnotatet. Uten en grundig drøfting bør det ikke legges opp til noen endring i forholdet mellom GIHV, Landsrådet og Stortinget.

Dersom det likevel besluttes å innarbeide særbestemmelsene for Heimevernet i ny forsvarslov, mener Landsrådet særbestemmelsene for Heimevernet må samles i et eget kapittel i loven og benevnes Heimevernet. Dette vil bidra til å forenkle oversikten over bestemmelser som kun gjelder Heimevernet. I tillegg bør det utarbeides egen forskrift for Heimevernet som fastsettes av Kongen.

Landsrådets konkrete merknader til enkelte paragrafer:

Gammel tekst i HV-lovens § 2 «Heimevernets organisasjon og dets innpassing i Forsvaret fastsettes av Kongen med Stortingets samtykke» er fjernet i den nye loven. Vi kan ikke finne at dette er nærmere grunnlagt i forslaget eller høringsnotatet. Organiseringen av heimevernsdistriktene har ikke bare betydning for forsvarsevnen, men også for den sivile beredskap ved kriser og større ulykker.

Landsrådet er sterkt uenig den materielle endringen at kompetansen skyves fra Stortinget til regjeringen når det gjelder Heimevernets organisatoriske struktur.

§ 5 Organisering av Forsvaret

Heimevernets egenart bygger på at det er lokalt rekruttert, lokalt organisert, lokalt trent, lokalt oppsatt og løser oppdragene lokalt.

Gammel tekst, Heimevernet skal fortrinnsvis delta i vernet av heimtrakten, er byttet ut med «lokalt territorielt ansvar og skal delta i territoriale operasjoner». Heimtrakten er et begrep som i langt større grad assosieres med et lokalforsvar enn det fleksible «lokalt territorielt ansvar». Heimevernets forankring lokalt og med lokale sivile myndigheter, foreninger, næringsliv og innbyggere er selve hjørnesteinen for organiseringen og virke.

Landsrådet mener at ved å fjerne den gamle lovteksten svekkes prinsippet om den lokal forankringen av Heimevernet.

Forslag til ny lovtekst:

Heimevernet skal fortrinnsvis delta i vernet av heimtrakten, og skal kunne delta i territoriale operasjoner som del av nasjonale fellesoperasjoner.

§ 10 Skikkethetsvurderinger

Spørsmålet om egnethet til å gjøre tjeneste i Forsvaret beror på langt flere forhold enn helse og militære kvalifikasjoner. Våpenlovens § 8 krav til edruelighet, pålitelighet og skikkethet, kan tjene som eksempel på hvilke kriterier som bør oppfylles for å kunne gjøre tjeneste.

§ 17 Tjenesteplikten

Ordlyden avviker fra heimevernslovens § 13 annet ledd i en slik grad at terskelen for å innkalle heimevernssoldater tilsynelatende er senket. For eksempel er vilkåret om «omfattende eller av annen årsak særlig skadevoldende karakter» tatt ut.

§ 24 Frivillige i Heimevernet

Det er uklart om det er mulig å være tjenestepliktig jfr. § 2jfr.17, uten å ha tjenesteplikt i andre deler av Forsvaret og om tjenesteplikten kan endres til Heimevernets ugunst (slik at for eksempel områdesjefen kan flyttes til annen stilling. Ordlyden kan tolkes som om det ikke er mulig for ansatte i Forsvaret å skrive frivillighetskontrakt med Heimevernet.

§ 33 Tjenesteplikt i krig eller når krig truer

Bestemmelsene om at heimevernssoldaten skal holde seg klar til fremmøte på kort varsel, er flyttet til Forskriften. Et lovbud gir en helt annen (og bedre) normativ effekt enn en forskriftsregel. Den korte reaksjonstiden er i meget stor grad knyttet til Heimevernets egenart, og en av Heimevernets viktige egenskaper.

Et tillegg kan for eksempel tas inn i § 5:

Tjenestepliktige i Heimevernet skal holde seg klar til tjeneste på kort varsel i situasjoner beskrevet i § 33.

§ 60 Vandelskontroll

Lovforslaget foreslår hjemmel til vandelskontroll i samsvar med politiregisterlovens regler. Politiregisterloven angir regler for vandelskontroll, men gir ikke regler for utlevering av opplysninger for sikkerhetsvurderinger, jfr. Politiregisterlovens kapittel 7. Det forutsetter selvstendige hjemler for utlevering av opplysninger fra politiet til Heimevernet til en slik sikkerhetsvurdering.